

Textus: Mt 20, 1-16: „Hasonló a mennyek országa ahhoz a gazdához, aki korán reggel kiment, hogy munkásokat fogadjon a szőlőjébe. Miután megegyezett a munkásokkal napi egy dénárban, elküldte őket a szőlőjébe. Amikor kiment kilenc óra tájban, látta, hogy mások is állnak a piacon tétlenül, és ezt mondta nekik: Menjete el ti is a szőlőmbe, és ami jogos, megadom nektek. Azok pedig elmentek. Ismét kiment tizenkét óra körül és délután három óra tájban, és ugyanígy tett. Amikor pedig délután öt óra tájban is kiment, talált újabb embereket, akik ott álldogáltak, és megkérdezte tőlük: Miért álltok itt egész nap tétlenül? Azok pedig így válaszoltak: Mert senki sem fogadott fel bennünket. Erre ezt mondta nekik: Menjete el ti is a szőlőmbe! Miután pedig beesteledett, ezt mondta a szőlő gazdája a munkások vezetőjének: Hívd ide a munkásokat, és fizess ki a bérüket, az utolsókon kezdve az elsőig. Ekkor jöttek azok, akik öt óra tájban álltak munkába, és kaptak egy-egy dénárt. Amikor az elsők jöttek, azt gondolták, hogy többet kapnak, de egy-egy dénárt kaptak ők is. Amikor átvették, zúgolódni kezdtek a gazda ellen, és ezt mondták: Ezek az utolsók egyetlen órát dolgoztak, és egyenlővé tetted őket velünk, akik az egész nap terhét hordoztuk, és szenvedtünk a hőségtől. Ő pedig egyiküknek így felelt: Barátom, nem bánok veled igazságtalanul. Vajon nem egy dénárban egyeztél meg velem? Vedd, ami a tied, és menj! Én pedig az utolsóknak is annyit akarok adni, mint neked. Hát nem tehetek azt a javaimmal, amit akarok? Vagy azért vagy irigy, mert én jó vagyok hozzájuk? Így lesznek az utolsókból elsők, és az elsőkből utolsók.”

Kedves Testvérek!

Ki ne akart volna első lenni életében? Akár csak az elmúlt 24 órában: akár játékosan, akár teljesen komolyan, akár csak a szíve mélyén elrejtett vágyként. És ki ne akart volna utolsó lenni? Akár egy számonkérésnél, vagy bármilyen helyzetben, amikor egy jó dolgot kellett megszakítani valamiért. Mindeközben a legtöbben belefáradnak az állandó versenybe, amit ez a világ gerjeszt s ami összezseng a saját vágyaikkal is. Valójában a legtöbben békét szeretnének, hogy szeressék s hogy szerethessen. Biztonságot, kiegyensúlyozottságot, élhető életet. A legtöbben nem akarnak állandóan versenyezni, de az a nyomás, amit a folyamatos fejlődésbe és növekedésbe hit eredményez belesodor sokakat versenyhelyzetekbe. A példázat kontextusát pár verssel korábbról érthetjük meg igazán: Jézus kisgyermekeket állít a tanítványok elé példaként: akik teljesen Istentől függenek, azok a boldogok. És a tanítványok kérdésére, hogy nekik mi a jutalmuk, hogy mindent ott hagytak Istenért: erre válaszul beszél nekik Isten országa távlatairól s arról, hogy „sok elsőből lesz utolsó, és utolsóból első”. Ezután mondja el ezt a példázatot, aminek végén szintén, csattanóként elhangzik (kicsit másként): „Így lesznek az utolsókból elsők, és az elsőkből utolsók.” Hogyan kapcsolódik mindez karácsony üzenetéhez és hogyan kapcsolódhat ez a történet az életünkhöz? Erre keressük ma együtt a választ!

I. A példázat

Azzal léptünk adventbe a Mikeás próféta könyvéből vett Ige alapján, hogy az igazi reménység tartalma, hogy Isten igazságos. „Adventben így a bűnbánat útján juthatunk az igazi reménységhez. Isten igazsága lehet a reményünk.” „Adventben, mikor Krisztus megszületésének ünnepére készülünk, előre is tekintünk: várjuk vissza a mi győztes királyunkat dicsőségben. És Ő szolgáltat igazságot e földön.” Ehhez képest a most felolvasott példázatban úgy tűnik, Isten igazságtalan. Legalább is a példázatban szereplő gazda (azaz Isten) nem úgy igazságos, ahogy emberileg számítanánk rá. Azaz igazságos, hiszen azt adja a legtöbbet dolgozóknak, amiben megállapodtak, de más szempontból meg igazságtalan, mert nem arányosan bérezi a dolgozóit a munkában eltöltött órák szerint.

1. Meg kell értenünk, hogy a példázatban Jézus Isten országa törvényszerűségeit tárja hallgatói elé. A történetben szereplő gazda munkásokat fogad fel a szőlőjébe napszámba, akik különböző időben kezdik a munkát, de egyszerre fejezik be azt. A bérük, a napszám összege egy dénár ezt nem egyszerűen megszabja a gazda, hanem megalkuszik benne az első munkásokkal.
2. Más a helyzet a következő csoporttal, amelyet reggel kilenc óra tájban fogad fel a gazda, nyilván szánalomból, mert látja, hogy nincs munkájuk: ezeknek csak annyit ígér, hogy méltányos bért kapnak. Ezek azért nem is alkuszni, mert úgyis elvesztettnek érzik már a töredék-napot, és talán örülnek, ha valamit mégis vihetnek haza családjuknak. Későbbi órákban egyébként csak akkor szokás munkásokat felfogadni, ha sürgős munka van, ilyesmit azonban a példázat nem említ.
3. Ugyanez áll a déli tizenkettőkor és délután háromkor felfogadottakra, az ábrázolás itt egészen vázlatos is. Ha a gazda eddigi magatartása képtelennek hatott, akkor igazán annak hat most utolsó gesztusa: az utolsó órára még mindig fogad fel munkásokat, még ha ezekhez az előbbi rövid ígért sem hangzik el a bérre nézve.
4. Aztán ahogy lenni szokott Izráelben, a munkabéereket a nap elteltével adják ki. Mivel pedig ez egy példázat, tudhatjuk ez a bérelszámolás a végső nagy ítéletre való emlékeztetés. A bérfizetés alkalmával megfordul a munkások sorrendje: az utolsók megkapják a teljes bérösszeget, de az elsők ezen az alapon hiába reménykednek nagyobb összegben: ők is csak azt kapják.

5. A jutalmazás tehát nem teljesítmény szerint történik, hanem Isten kegyelmes akarata szerint. Amikor Isten így jár el, senkit nem károsít az egész időt végigdolgozott szolgálattal így, „alkudott” meg a munka kezdetekor. Aki ezt kifogásolja, azon már az irigység indulata vett erőt, és az ingerli, aminek örülnie kellene: hogy Isten minden emberhez jó. Így is fordítható ez a vers: „*Rossz szemmel nézed talán, hogy én jó vagyok?*” (15. vers) Végül azt is meg kell értenünk a példázatból, hogy az embernek a legnagyobb jutalom az, ha „kezdetől” Isten országának munkása lehet: amit ezen túl kap, az Isten irgalmas gondoskodása, amellyel életét megtartja.

II. Isten országa törvényszerűsége: nincs különbség! Hogyan ér ma el bennünket Jézus példázata? Megmarad azért a feszültsége és az igazságtalanság érzése is talán. A Jézust hallgatóknak – de igazából mindannyiunk gondolkodását is feje tetejére állítja ezzel, mikor azt mondja: Isten országa teljesen más, mint gondolatok. Isten országa alap törvényszerűsége, hogy nincs semmilyen különbség ember és ember között! De mit is jelent ez?

II.1. Isten nagyvonalú, szereti a tőle elszakadt embert és a túlárado kegyelem mindenkié, aki hittel elfogadja. Nem számít a szolgálatban eltöltött idő, a vallásos igyekezet, még a lelki, szellemi örökség sem. Fontosak ezek, de nem ez alapján lehetsz Isten szeretett gyermeke. Nem csak a vallásosoké, nem a keresztyén családba születetteké az Isten országa, de nem is csak a nagyon messze sodródottaké: mindenkit egyformán elér. Ennek befogadásához viszont mindannyiunknak el kell engednünk saját igazságunkat Isten előtt. Ez lehet talán a legfájóbb pont. Azt kell mondjam most nektek: a példázatban is az Úr úgy cselekedett, ahogy Ő igaznak és helyesnek látta, a legkorábban kezdő napszamosoknak pedig torzult az igazságérzete és reménykedtek több jutalomban, miközben megállapodtak az elején a fizetségben. Arról nem olvasunk, hogy az utolsó órában felvettek tiltakoztak volna az egyenlő fizetségért, de nekik is el kellett engedni a saját igazságukat. Mondjuk ez könnyebb lehetett azért.

II.2. Mindenki rászorul a gazdára. Ezt is ki kell emelni a példáznál maradva: mindenki a gazdától kapja meg a jutalmát. Nincs más alternatíva. Nem lehetsz független Istentől: akkor is, ha nem hiszel benne vagy mást gondolsz róla. Nem lehet a hitből „felnőni”, elérni egy olyan szintet, amikor már tudjuk irányítani az életünket és autonóm módon kormányozni, döntéseket hozni saját akaratunk szerint. Ez az a rászorultság, amiről Jézus a kisgyermek példázatában is beszél: ennek a tudata a legfontosabb: ez az az istenfélelem, aminek a hiánya megfoszt minket az igazi boldogságtól és teljességtől.

II.3. Utolsó és első. Velünk van még ez az elsőből utolsó és utolsóból első motívum is, ami szólássá vált a magyar nyelvben is – de talán a legtöbb keresztyén alapú kultúrában is merik és használják. Leginkább arra, hogy a szerencse forgandó. Egyszer sikerül, máskor nem. Illetve lehet valami kárörvendés is ebben: lesz majd az elsőből utolsó, meglásd! Azzal az indulattal mondhatjuk ezt, amire rávilágít Jézus a legtöbbet dolgozók szívét látva: irigy vagy valójában. És valljuk be: valójában küzdünk a hasonlításával, teljesítmény alapján történő minősítéssel, az irigységgel is, a megbecsülés hiányával s azzal, hogy nagyon szeretnénk, hogy szeressenek! Mit meg nem tennénk ezért! És ez különösen karácsonykor nehéz és fájdalmas. Mert emlékeztet rá minket ez az ünnep is, hogy mennyire jó lenne, ha valaki tényleg szeretne, feltétel nélkül, mindig, úgy igazán. Ha valakinek a legfontosabb lehetnék, az első és az egyetlen! Azt mondtam az ígértetés elején, hogy ha Isten országa valóban közöttünk van, az átrendezi az erőviszonyokat és az Isten igazsága más, mint a miénk. Mit jelent hát ez ebben az ünnepben nekünk? Az utolsóból első lesz, mert Isten felemel: tehát akkor ez azt jelenti, hogy Ő nagyon szeret és Tőle megkaphatom ezt a feltétel nélküli szeretetet? De hogy lehetünk mindannyian elsők? Ez megint nem fér az emberi logika kereteibe... Vagy lehet, az az igazi üzenet, hogy az elsőből utolsóvá kell lenni, mert, ahogy Jézus mondja, aki a legelső akar lenni közöttetek, legyen mindenkinek a szolgálja. Azaz aki szolgál és mindig legutoljára helyezi magát, az találkozhat Istennel ezzel a végtelen szeretetével? Drága Testvérek, karácsonykor tényleg valami ilyesmit láthatunk. Amikor Isten bármilyen formában testet ölthetett, akkor kiszolgáltatott újszülöttként jött a földre. A mennyei dicsőségből, elsőből utolsó lett, a legtörékenyebb lény. Krisztus, mikor megvált minket a bűnből, büntelenként, Isten előtt tisztaként magára vállalt minden büntetést. Elsőből utolsó lesz. Majd harmadnap feltámasztja az Atya a halálból, mint a feltámadás első zsenéjét. És Ő, a feltámadott Úr az, aki a Szentírás utolsó lapjain, a Jelenések könyve első fejezetében ezt mondja magáról (Jel 1): „Én vagyok az első és az utolsó...” Tudjátok, mi emberként egyszerre csak vagy első vagy utolsó tudunk lenni ebben a relációban. Egyedül Jézus az, aki egyszerre tud első és utolsó lenni. És itt van a megoldás a számunkra is. Jézus bezárja a kört. Az első és utolsó tengelye helyett egy kört hoz létre: az önmagába visszazáródó mértani alakzatot, ami önmagában végtelen. Szimbolikus ez a forma: helyreállítja az Istennel megszakadt kapcsolatot. És ebbe a kapcsolatba hív mindannyiunkat. Így lehetünk egyek. Egyek Ővele és egyek egymással is. Ebben a kapcsolatban már nem a sor elején akarsz állni, mert egyaránt fontos vagy minden egyes gyermekével az Atyának és ugyanannyira szeret mindnyájunkat és az tökéletesen elég. Ebben a kapcsolatba hív ma téged is. Ő legyőzte a halált és a bűnt, Krisztus megváltott téged is. Fogadd el ma az Ő kegyelmét! Lépj be a körbe! Az úrvacsorai közösség körébe. A vele való elmúlhatatlan közösségbe!

Ámen!

Thoma László